

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

CENTER ZA TUJCE

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

- **Tip lokacije:** Center za tujce (Center).
- **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** tujci in nekateri prosilci za mednarodno zaščito, ki so nedovoljeno vstopili v Republiko Slovenijo.
- **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** uradna zmogljivost Centra je 180 mest. Na dan našega obiska je bilo v Centru 17 tujcev. Še vedno je od migrantskega vala v septembru 2015 kapaciteta Centra ostala začasno spremenjena oziroma povečana, in sicer na 340 mest.¹

Potek obiska in priprava poročila:

- Obisk je bil **ne najavljen in opravljen dne 20. 10. 2016.**²
- **Skupina za obisk:** dva predstavnika Varuha (namestnik varuhinje in svetovalec Varuha) ter dve predstavnici pogodbenih nevladnih organizacij (Mirovni inštitut in SKUP – Skupnost privatnih zavodov).
- **Vsebina obiska:** sprejel nas je vodja Centra s sodelavcem. Po uvodnem razgovoru smo opravili ogled prostorov ter se pogovorili s posameznimi tujci. Po zaključku ogleda je sledil zaključni razgovor.

¹ 250 mest (postelj) za namestitve tujcev v samem Centru in 90 mest (postelj) v dodatnem objektu

² Prejšnji obisk Centra je bil opravljen 24. 11. 2015.

► **Poročanje:** poročilo o obisku je bilo poslano na Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) 15. 11. 2016, skupaj s predlogom, da ga obravnava in nam v roku 30 dni sporoči morebitna stališča glede naših ugotovitev; tozadevni odgovor smo s strani organa prejeli 21. 12. 2016, torej 36. dan po odpremi.

► **DPM je posebej pohvalil**

- da so bile na vseh oddelkih Centra v sanitarije nameščene posebne cevi za vodo, ki jo nekateri tujci sicer uporabljajo namesto toaletnega papirja,
- da je bil oddelek za mladoletne tujce brez spremstva, čeprav je bil v času našega obiska prazen, čist in urejen in da je bil na vratih nameščen dnevni red in tedenski program v slovenskem in angleškem jeziku,
- da so bili prostori oddelka za ranljive skupine (z izjemo nameščene tričlanske družine) sicer prazni, čisti in dobro prezračeni,
- da so jedilniki še vedno objavljeni v slovenskem in angleškem jeziku,
- da si oblačila tujci lahko izberejo sami, pri čemer je menjava oblačil v poletnih mesecih možna vsak dan,
- da tujcem oblačil ne dodeljujejo, ker so v teh primerih prejeli preveč pritožb in so se odločili za način, da si tujci oblačila prosto izbirajo sami in
- da sta na vseh vratih bivalnih prostorov in tudi oddelkov nameščena tako dnevi red aktivnosti za tujce, kot tudi tedenski program dela v CT (oba prevedena v angleški jezik).

DPM: predlagali smo, da se ob namestitvi prosilca za mednarodno zaščito v Centru pošlje tudi sklep oziroma odločba o nastanitvi prosilca v Center, ter da se, s strani odločevalcev iz Azilnega doma poskrbi za (bolj) redno seznanjanje prosilcev glede odločitev oziroma poteka postopka.³

MNZ: pojasnujemo, da je bilo priporočilo v celoti upoštevano in v dogovoru z vodstvom Azilnega doma se sklepi pošiljajo redno, poleg tega se s strani uradnih oseb Azilnega doma izvaja redno informiranje prosilcev za mednarodno zaščito, ki imajo v CT omejeno gibanje.

DPM: predlagali smo, da se glede na majhno število tujcev v Centru proučijo možnosti, da bi tujcem omogočili več uporabe interneta in ne le za vikende.⁴

MNZ: pojasnujemo, da je tujcem omogočena uporaba in dostop do interneta ob četrtnih in v času vikendov. Izven navedenega urnika je mogoča uporaba interneta po predhodnem dogovoru zaradi urejanja in reševanja statusnih zadev.

DPM: predlagali smo, da se ob naslednji prenovi CT, prouči možnost, da bi se vsaj v katerem izmed sanitarij montirala WC školjka.⁵

MNZ: sporočamo, da bo Center navedeno priporočilo upošteval, ko se bodo izvajala večja obnovitvena dela.

DPM: predlagali smo, da se preveri, ali so v primeru tujca obstajali kakršnikoli razlogi, oziroma, da se sporoči razloge, zaradi katerih se tujcu ni omogočilo, da bi čista oblačila odnesel na oddelku in jih oblekel po tuširanju ter umazane vrnil v pralnico.⁶

MNZ: sporočamo, da je bilo v konkretnem primeru ugotovljeno, da je bil tujec nastanjen z družino na oddelku za ranljive kategorije tujcev, kjer imajo tujci možnost nositi svoja oblačila. Poleg tega jim Center zagotavlja, da se jim njihova oblačila redno perejo. V primeru,

³ Ugotovili smo, da ima CT kar nekaj težav s tujci – prosilci za mednarodno zaščito, ki so v CT nastanjeni na podlagi sklepa oziroma odločbe o nastanitvi zaradi omejitve gibanja, saj se ne ve za koliko časa je oziroma bo posameznemu prosilcu omejeno gibanje. Prosilci za mednarodno zaščito, ki so nastanjeni v CT, so tudi večkrat željni informacij glede njihovega postopka, ki pa jim jih CT ne more nuditi, saj ta ne obravnava njihovih primerov. Odločevalci, ki vodijo postopke za mednarodno zaščito bi tako tujce morali bolj redno obveščati o poteku postopka oziroma bi morali priti do prosilca vedno, ko je bilo v posameznem postopku sprejeta kakršnakoli odločitev.

⁴ V »veznem hodniku« je še vedno:

- soba za internet z dvema računalnikoma (vodja CT je pojasnil, da ne omejujejo zelo uporabe računalnikov, če ni veliko oseb, vendar se je moški z oddelka za ranljive skupine pritožil, da jim je uporaba interneta dovoljena samo med vikendom in še to samo pol ure do 45 minut na dan),
- izhod na atrij, kjer so goli za mali nogomet in mreža za odbojko,
- na atrij, kjer lahko tujci tudi kadijo oziroma se sprehajajo (v enem delu je nadstrešek) in
- prostor za prtljago, ki je zaklenjen (tujcem vzamejo vse njihove stvari in shranijo v črne vreče za smeti, na vsako napišejo ime tujca, ko kdo kaj želi, mu prtljago postavijo pred kamero, da se ne dogajajo obtožbe, da je kdo komu kaj odtujil).

⁵ Tujka je povedala, da je v tretjem mesecu nosečnosti in naj bi imela težave z bolečinami v hrbtu ter s tem povezano uporabo WC-ja na počep.

⁶ Pritožb glede dela in odnosa zaposlenih ta tujca nista navedla. Sta se pa pritožila, ker v enem primeru zdravstvena delavka moškemu ni želela izročiti čistih oblačil, da bi jih odnesel na oddelku, da bi se v oddelku (pri družini) po tuširanju tudi preoblekel.

da nosijo oblačila Centra, pa lahko le-ta preoblečejo na oddelku. Tujcu je bila omogočena zamenjava oblačil na oddelku, kjer je bil nastanjen. Samo enkrat je, zaradi logističnih težav, menjava oblačil potekala v sprejemnih prostorih.

DPM: prosili smo za sporočilo, kdaj je pričakovati, da bo do realizacije postavitve rosfrej ogledal dejansko prišlo.⁷

MNZ: sporočamo, da je moški odderek v fazi izdelave projektne dokumentacije za obnovo celotnega oddelka, kjer se predvideva tudi celovita prenova sanitarij z zaključkom v letu 2018.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo težava z zamakanjem iz kopalnic v prostore ambulate (glede na majhno število tujcev) čim prej odpravljena.⁸

MNZ: sporočamo, da je bila ponovna delna sanacija sanitarnih prostorov moškega oddelka opravljena 30. 11. 2016. Trenutno Center ne beleži nobenega zamakanja.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo moški odderek v čim krajšem času deležen pleskanja.⁹

MNZ: sporočamo, da je bilo pleskanje moškega oddelka izvedeno v mesecu novembru.

DPM: predlagali smo, da se morebitne spremembe standardov količine hrane za tujce natančno prouči in šele po tem po potrebi sprejme morebitne odločitve o spremembi standardov (količine) hrane za CT in Azilni dom.¹⁰

MNZ: sporočamo, da je bilo v mesecu novembru zaključeno javno naročilo za zagotavljanje celodnevne oskrbe s prehrano, v katerem so bili upoštevani tudi predlogi Centra.

DPM: prosili smo za informacije o tem, ali se je uporaba pomirjeval v zadnjem času

MNZ: sporočamo, da tujce, ki imajo težave v duševnem zdravju, obravnava v

⁷ Kot že omenjeno so bila ogledala iz sanitarnih prostorov iz varnostnih razlogov odstranjena. V odzivnem poročilu glede obiska DPM v letu 2015 in predloga glede postavitve poliranih rosfrej ogledal, je bilo sporočeno, da bo predlog realiziran, ko bodo zaključeni vsi potrebni postopki. Ob tokratnem obisku je bilo ugotovljeno, da rosfrej ogledala še vedno niso bila montirana oziroma očitno »vsi postopki še niso bili zaključeni«.

⁸ Tako kot bivalni prostori, ki niso v uporabi, je bil zaradi majhnega števila nameščenih tujcev zaklenjen tudi del sanitarnih prostorov, vključno z delom tušev, na katerih je napaka in prihaja do zamakanja v spodnje ambulantne prostore.

⁹ Vodja Centra je že ob uvodnem pogovoru pojasnil, da so prostori moškega oddelka v slabšem stanju (umazane in popisane stene ter delno tudi poškodovane zaradi kopanja). Da so njegova pojasnila točna, smo se lahko prepričali tudi sami. S pregledom moškega oddelka je bilo namreč ugotovljeno, da so v vseh prostorih (tudi hodnik in skupni prostori) umazane oziroma poškodovane stene in strop ter so potrebni čimprejšnjega pleskanja, kar naj bi bilo po pojasnilu vodje Centra že v bližnji prihodnosti.

¹⁰ Vodja Centra pojasni, da glede dobavitelja hrane ni prišlo do sprememb, in sicer je to družba Slorest. Naj bi pa ravno v času našega obiska potekale aktivnosti oziroma nov javni razpis za dobavitelja hrane. Javni razpis za dobavitelja hrane naj bi bil skupen za Center in za Azilni dom. Vodja Centra je poudaril, da si kljub načrtovanim spremembam glede hrane, prizadevajo, da se standard in količina hrane ne bi spremenila oziroma se standard količine ne bi znižal. Znižanje standarda hrane bi namreč po oceni vodje Centra lahko bil še dodatni sprožilni dejavnik poslabšanje razmer oziroma dodatni dejavnik za nasilno vedenje in uničevanje inventarja Centra s strani tujcev.

kakorkoli povečala in če, kje so razlogi za to. Imeli smo namreč informacije, da naj bi tujci prejeli močna pomirjevala

času nastanitve v Centru zdravnik psihiater. Terapijo predpiše v skladu s strokovnimi smernicami. Predpisano terapijo delijo medicinske sestre, ki natančno vodijo evidenco izdanih zdravil. Zagotovo se »močnih pomirjeval« ne zlorablja oz. nepotrebno predpisuje, tudi sicer se pomirjevala ne delijo na »močne« in »manj močne«, pač pa je učinek odvisen od odmerka posameznega zdravila. Odmerjanje zdravil poteka skladno s strokovnimi smernicami in temeljnimi značilnostmi posameznega zdravila. Tako je oznaka »močna pomirjevala«, ki je navedena v poročilu, povsem nestrokovna. Center ne spremlja ločeno porabe zdravil po posameznih časovnih obdobjih, saj je poraba zdravil odvisna predvsem od števila tujcev, ki se nahajajo v centru in od njihovega zdravstvenega stanja. Menimo, da nepreverjene informacije o predpisovanju zdravil brez navedbe vira in verodostojnosti ne sodijo v poročilo, saj je mogoče podatke o predpisovanju psihotropnih zdravil preveriti v medicinski dokumentaciji, ki je na voljo v Centru.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da se bo za lažje delo inšpektorjev v Centru dejansko poskušalo za prevajalce angažirati t. i. »avtohtone« prevajalce posameznih jezikovnih skupin.¹¹

MNZ: sporočamo, da Policija vsako leto sklene pogodbe z večjim številom prevajalcev, ki so na voljo vsem operativnim službam. Strokovne službe MNZ realizirajo vse predloge, ki jih poda Center.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo dejansko v naslednjem letu prišlo do izvedbe že načrtovanih (za leto 2016) obnovitvenih del.¹²

MNZ: sporočamo, da bodo v letu 2017 izvedena obnovitvena dela na fasadi objekta CT in na zunanjih podestih objekta.

¹¹ Po zagotovitvi vodje Centra težav z zagotavljanjem prevajalcev nimajo in so ti v Centru vsakodnevno prisotni. V Centru si predvsem prizadevajo za pridobitev oziroma angažiranje »avtohtonih« prevajalcev, saj tujci nanje gledajo drugače – jih drugače sprejemajo (kot »za svoje«) in je s tem tudi olajšana komunikacija. Center ima tudi sklenjene pogodbe s prevajalci iz drugih držav in z njimi inšpektorji komunicirajo neposredno z uporabo tehničnih sredstev (tabličnih računalnikov), ko potrebujejo sprotno prevajanje pri pogovoru s tujci.

¹² Vodja Centra je že ob uvodnem pogovoru pojasnil, da se nekatera, za letošnje leto načrtovana obnovitvena dela, v Centru niso izvedla, pri čemer je bil največji razlog v povečani begunski krizi konec leta 2015 in začetku letošnjega leta. Že načrtovana obnovitvena dela (npr. obnova fasade, pleskanje sob...) bodo izvedene v naslednjem letu, saj že potekajo aktivnosti v tej smeri. Prav tako si v Centru prizadevajo zmanjšati stroške ogrevanja (tudi tople vode) s prehodom iz ogrevanja s plinom na ogrevanje s toplotno črpalko.

DPM: v Centru načrtovane spremembe smo podprli, saj bi v t. i. celičnem sistemu nameščanja imeli tujci več možnost zasebnosti, kot pa je to sedaj v internatskem načinu, ko jih je ob povečanem številu lahko v bivalnem prostoru nameščenih tudi po osem.¹³

DPM: ponovno smo predlagali, da Center poskuša (tudi glede na majhno število nameščenih tujcev) vložiti več navora v smeri, da bi se tujce pritegnilo k večjemu vključevanju v kakršnekoli aktivnosti.¹⁴

DPM: izrazili smo pričakovanje da bo v CT tujcem psihosocialna oskrba oziroma pomoč zagotovljena tudi v prihodnje.¹⁵

DPM: glede varovane sobe smo ponovili priporočilo iz prejšnjega obiska, in sicer, da je potreba podrobnejša opredelitev varovane sobe (vsaj njena opremljenost) in zakonska ureditev le-te v primeru uporabe za namen discipliniranja ali ločenega bivanja.

DPM: predlagamo, da se v čim krajšem času popolni nezasedena delovna mesta policistov.¹⁶

MNZ: sporočamo, da bo projektna dokumentacija obnove moškega oddelka, kjer se predvideva navedena sprememba izdelana v letu 2017. Pri tem pa bo CT upošteval dobre prakse drugih držav članic EU.

MNZ: sporočamo, da se Center in strokovno osebje Centra maksimalno trudijo pri vzpodbujanju in aktivnemu vključevanju tujcev v vse prostočasne aktivnosti, ki so organizirane v času nastanitve tujcev v Centru.

MNZ: sporočamo, da bo Center še naprej neprekinjeno zagotavljal vso psihosocialno oskrbo tujcev.

MNZ: sporočamo, da bo Center navedeno priporočilo upošteval ob prvi spremembi zakonodaje oziroma podzakonskega akta.

MNZ: sporočamo, da je Center na Generalno policijsko upravo podal ustrezen predlog, ki pa bo realiziran v skladu s kadrovskimi zmožnostmi policije.

¹³ Hkrati je vodja Centra pojasnil, da se pripravljajo tudi na bolj celostno obnovo Centra (tudi na podlagi izkušenj drugih evropskih držav), in sicer na prehod iz t. i. internatskega načina nameščanja tujcev v celični način nameščanja. To bi pomenilo, da bi se tujce nameščalo v enoposteljni bivalni prostor, pri čemer bi imela dva bivalna prostora enotne sanitarije in tuš. Celični sistem nameščanja tujcev naj bi bil iz varnostnega vidika veliko boljši, saj je, v določenih primerih npr. kršitve javnega reda in mira, lažje vzpostaviti red in mir.

¹⁴ Vodja Centra pojasni, da med tujci velikokrat ni motivacije za aktivnosti, še posebej, dokler ne vedo, kaj se bo z njimi zgodilo, ali bodo kam vrnjeni, itd. Od nevladnih organizacij so prisotni samo JRS s prostovoljci, ki hodijo v Center tedensko na druženje s tujci in izvajajo kakšne delavnice ali koncerte; Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC izvaja mesečni monitoring in pravno informiranje v postopkih vračanja. Po pojasnilu vodje Centra sodelujejo še s Centrom za socialno delo Postojna in Nova Gorica – predvsem glede mladoletnikov brez spremstva ter Rdečim križem oziroma Slovensko Karitas, če je treba. Slovenska Karitas izvaja tudi monitoring v postopkih vračanja tujcev (po pojasnilu vodje Centra prisilne vrnitve še niso imeli). V Centru so tujcem dosledno predstavljali program IOM za prostovoljne vrnitve, kar je pri tujcih spodbudilo prostovoljno vračanje.

¹⁵ Vodja Centra pojasni, da do sprememb glede zagotavljanja psihosocialne oskrbe od prejšnjega obiska ni prišlo. Tudi sicer s strani tujcev pritožb v tem delu nismo prejeli.

¹⁶ Glede zasedenosti delovnih mest uniformiranih delavcev vodja Centra pojasni, da je dejansko največji manko pri policistih, saj je od sistemiziranih 25 delovnih mest, dejansko zasedenih le 13 delovnih mest. Center ima sicer zagotovljeno začasno kadrovsko pomoč s šest dodatnimi policisti. Vodja Centra nadalje pojasni, da naj bi že potekali pogovori s Službo generalnega direktorja policije za povečanje stalnega sestava policistov, saj policisti v Centru potrebujejo določena znanja za delo s tujci, katerih pa začasno nameščeni policisti nimajo oziroma je v primeru napotitev začasnih policistov to težje zagotavljati.